

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA Nr. 15

VEICOT DARBUS UZ SASTATNĒM UN PASTATNĒM

1.VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

Par šajā instrukcijā noteikto prasību neievērošanu vainīgās personas atbilstoši Latvijas Republikas likumdošanai, atkarībā no pārkāpuma smaguma un sekām, var tikt sauktas pie disciplināras, materiālas, administratīvas vai kriminālatbildības.

1.1 Veikt darbus uz sastatnēm un pastatnēm atļauts personām:

- no 18 gadu vecuma, kuras ir instruētas darba drošībā, ugunsdrošībā, elektrodrošībā, kā arī ir iepazīstinātas ar konkrētajā darba vietā izpildāmo darbu specifiku;
- kuru veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst veicamā darba prasībām;
- kuras ir apmācītas pirmās palīdzības sniegšanā.

1.2. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori:

- darbs augstumā;
- aizšķēršanās, paslidēšana;
- priekšmetu krišana, uzkrišana.

1.3. Izmantojamie kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi ir :

- aizsargapģērbs;
- aizsargcimdi;
- aizsargapavi ar purngala aizsardzību;
- drošības siksnas (josta), drošības virve;
- aizsargķivere;
- margas, nožogojumi.

1.4. Prasības ugunsdrošībai:

- **aizliegts** rīkoties ar atklātu uguni, veikt liesmu darbus bez norīkojuma - atļaujas saņemšanas un tajā noteikto ugunsdrošības prasību izpildes.

1.5. Prasības elektrodrošībai:

- elektrisko vadu un elektroietaišu tuvumā strādāt tikai tad, kad ir atslēgts spriegums;
- metāliskajām sastatnēm jābūt sazemētām.

1.6. Darba higiēnas prasības:

- ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
- mazgāt rokas pirms ēšanas un darbu beidzot.

2.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBU UZSĀKOT

- 2.1.** Apskatīt un sakārtot aizsargapģērbu. Pārbaudīt individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 2.2.** Pārbaudīt savus darba rīkus un citus darbam vajadzīgos piederumus, elektroinstrumentus u.c., pārliecināties, vai tie nav bojāti.
- 2.3.** Pārliecināties par sastatņu un pastatņu konstrukciju, to darba klāju, margu, nožogojumu, kāpņu, trapu u.c. stabilitāti un tehnisko stāvokli, piemērotu aprīkojumu, izmantojot izturīgas pārvietojamās platformas ar pietiekami augstu galu un sānu aizsargnožogojumu, kas sastāv no galvenās margas un starpmargas, vai citu līdzvērtīgu aprīkojumu.
- 2.4.** Sastatnes un pastatnes ir izgatavotas izjaucamas no metāla (inventāra) vai no koka. Aizsargnorobežojuma pamata kājlīstei jābūt 150mm platai, kura atrodas uz platformas malas, vidusmargas augstumam jābūt 0.6m no platformas līmeņa, bet augšējai margai 1.0m augstumā.
- 2.5.** Sastatnes sagatavot, uzstādīt un uzturēt kārtībā, lai novērstu sabrukšanas iespēju un nejaušu izkustēšanos.
- 2.6.** Montējamās sastatnes jāpiestiprina pie sienas pakāpeniski. **Aizliegts** piestiprināt sastatnes pie margām, dzegām, caurulēm, balkoniem u.c. maznoturīgām ēku konstrukcijām. Sastatņu un pastatņu kāju balstiem kā stabilu pamatu izmantot dēli, kura biezums ir 50mm.
- 2.7.** Atstatus no ēkām uzstādītām sastatnēm stabilitāti un stingrību nodrošināt ar atgāžņiem, šķērsijām un atsaitēm.
- 2.8.** Sastatņu un pastatņu uzstādīšanas un demontāžas darbus drīkst veikt darbu vadītāja vai atbildīgās personas vadībā un uzraudzībā, konstrukcijas daļas paceļot vai nolaižot ar trišiem un virvēm.
- 2.9.** Veicot sastatņu un pastatņu uzstādīšanas un demontāžas darbus, strādniekiem jālieto drošības sistēmas, kuras drošina ar drošības virvēm pie stabilas speciāli norādītas vietas.
- 2.10.** Sastatņu nesošās daļas nodrošināt pret slīdēšanu, pievienojot nesošajai virsmai speciālu stiprinājumu vai izmantojot pretslīdes ierīces vai citu līdzekli, kas dod līdzvērtīgu rezultātu (efektivitāti).
- 2.11.** Sastatņu un pastatņu virsmai, kas pakļauta slodzei, ir jābūt izturīgai, kas nodrošina sastatņu stabilitāti. Izmantojot klājam dēļus to biezumam jābūt 50mm, bet klāja platumam:
 - mūrnieka darbiem -2m;
 - apmetēju darbiem-1.5m;
 - montāžas darbiem-1.0m
- 2.12.** Sastatņu stāvu montēt tā, lai sastatņu lietošanas laikā tās elementi būtu nekustīgi un tajā nebūtu bīstamu atveru.
- 2.13.** Klājiem uz sastatnēm un pastatnēm jābūt ar līdzenu virsmu, ar spraugām, kas nav lielākas par 10 mm. Vairogi un dēļus savienot ar pārsegumu drīkst tikai garenvirzienā, savienojuma elementu galiem

jāatrodas uz balstiem, kuri pārsedzas ne mazāk kā 200mm uz katru pusi.

- 2.14. Sastatņu un pastatņu platformas klāja sprauga starp sienu nedrīkst pārsniegt 200mm.
- 2.15. Sastatnēm un pastatnēm uz riteņiem ir jābūt aprīkotām ar atbilstošām ierīcēm, lai novērstu nejaušu izkustēšanos.
- 2.16. **Neuzsākt** darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis, bojāti darba rīki, aizsardzības līdzekļi, darba klāji, nav vai ir bojātas margas, nožogojumi, trapi u.c., kā arī, ja ir jebkādas šaubas par sastatņu drošu ekspluatāciju vai drošu darbu veikšanu un ziņot par to darba devējam.
- 2.17. Darbus uz sastatnēm, kuras augstāks par 4 m, sākt tikai ar darbu vadītāju atļauju pēc to pārbaudes un pieņemšanas ekspluatācijā, kas tiek reģistrēts speciālā žurnālā
- 2.18. Sastatņu daļa, kura netiek izmantota, (piemēram, to montāžas, demontāžas vai pārveides laikā), sastatnes apzīmēt (marķēt) ar drošības zīmēm, lai novērstu pieklūšanu bīstamajai zonai.

3.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

- 3.1. Darba laikā jābūt uzmanīgam. Darīt tikai to darbu, kurš Jums uzdots un ietilpst Jūsu pienākumos, uzturēt tīrību un kārtību darba vietā. Regulāri attīrīt sastatnes no būvgružiem, liekiem materiāliem u.tml., lai tie netraucētu darba veikšanu un pārvietošanos pa sastatnēm.
- 3.2. Strādāt aizsargķiverē un izmantot citus individuālās aizsardzības līdzekļus, kuri nepieciešami attiecīgo darbu veikšanai.
- 3.3. Pārvietoties no viena sastatņu, limeņa uz citu (vai pa sarežģītas konfigurācijas sastatnēm) tikai pa kāpnēm, pārejas tiltiņiem, trapiem ar atbilstošām margām un nožogojumiem. Kāpņu lūkas turēt aizvērtas. Nerāpties tieši pa sastatņu konstrukcijām.
- 3.4. Ziemas laikā sastatņu klājus un pārejas attīrīt no sniega, ledus un nokaisīt ar smiltīm (izdedži u.tml.), lai tie nebūtu slideni.
- 3.5. Pa sastatņu klājiem pārvietoties uzmanīgi, neskrieniet un neleciet. Esiet īpaši uzmanīgi, ja pārvietojiet (nesiet) jebkādus priekšmetus, pārliecinieties, ka pārvietošanās ceļā nav šķēršļi.
- 3.6. Ja konkrēta darba veikšanai ir nepieciešams noņemt (vai nav iespējams uzstādīt) sastatnēm margas un/vai pastāv risks nokrist no augstuma, darbu atļauts veikt tikai nostiprinoties ar drošības jostu (sistēmu). Drošības sistēmas virvi nostiprināt speciālās vietās, kuras norāda darbu vadītājs vai kuras ir noteiktas projektā.
- 3.7. Sastatnes izmantot to slodzei, nozīmei paredzētiem darbiem. Sastatnes nepārslogot ar materiāliem (ķieģeļi, java u.c.)virs aprēķinātās slodzes.
- 3.8. Darbus vienlaicīgi uz vairākiem klājiem atļauts veikt tikai tad, ja darbavietas neatrodas tieši viena virs otras.
- 3.9. Strādājot uz pārvietojamām sastatnēm:
 - Strādāt tikai uz paaugstinājuma līdzekļiem (torniši, pastatnes u.tml., augstāki par 1,5 m), kuriem ir uzstādītas 1 m augstas margas.

- Strādājot uz riteņiem pārvietojamo sastatnēm, riteņi ir droši jānofiksē. Ja tas nav iespējams, strādāt ir aizliegts.
 - Sastatņu darba klāju ierīkot pa visu sastatņu laukumu. Darba klāju ierīkošanai neizmantojot zarainus dēļus. Nepārslogot darba klājus ar materiāliem.
 - Veicot darbu tuvāk par 2m pie pārseguma atvērumiem (šahtām), **obligāti** lietot drošības siksnu ar drošinājuma virvi vai drošības sistēmu kurai jābūt piestiprinātai pie stabilas konstrukcijas ar āķi.
 - pārvietojamām sastatnēm, augstākiem par 4 m uzstādīt papildus šķērsbalstus.
 - darba laikā nekāpt uz margām, patvarīgi tās nenonemt, neliekties pāri, nesēdēt uz tām.
 - mainot darba vietu (pārstumjot) aizliegts atrasties uz darba klāja, kā arī pārvietot to stāvēt uz darba klāja un atspiežoties pret griestiem utt.
 - aizliegts izmantot sastatnes, kā atbalsta konstrukcijas, lai nostieptu vadus, nostiprinātu blokus ja tiek celta krava, kuras svars ir lielāks par 16 kg.
- 3.10.** Sīku detaļu un instrumentu pārvešanai izmantot instrumentu jostu vai somu ar plecu siksnu.
- 3.11.** Aizliegts atrasties un strādāt uz avārijas stāvoklī esošām (sašķiebušās, deformēti sastatņu elementi, slikti nostiprinātām (šūpojas) u.tml.) sastatnēm.
- 3.12.** Materiālu pacelšanas virves, elektroinstrumentu, elektropagarinātāju vadus u.c. (arī pēc to pārvietošanas) novietot tā, lai tie nešķērsotu vietas, kur ir jāpārvieto.
- 3.13.** Darbam nepieciešamās detaļas un elementus jāpadod sagatavota veidā. **Aizliegts** veikt sagatavošanas darbus (piegriešana, apgriešana u.c.) atrodoties uz sastatnēm.
- 3.14.** **Aizliegts** mest no sastatnēm uz zemi materiālus, instrumentus u.c. - jāizmanto virves, teknes u.c.
- 3.15.** Darbam uz sastatnēm paceltos un novietotos materiālus, instrumentus un priekšmetus nepieciešams nostiprināt, nodrošinot tos pret nokrišanu, nopūšanu ar vēju, noripošanu u.c.
- 3.16.** Sastatņu elementi, kas novietoti pie brauktuvēm un kravu pacelšanas vietās, jāaizsarga pret triecieniem, bojājumiem un nobīdēm. Bīstamā zona ap sastatnēm jānožogo un jāapzīmē ar brīdinošiem plakātiem un drošības zīmēm.
- 3.17.** Darbus uz sastatnēm veikt divatā vai arī kādam jāatrodas redzamā (dzirdamā) attālumā.
- 3.18.** Par pastatnēm **aizliegts** izmantot gadījuma rakstura balstus (kastes, mucas u.c.)
- 3.19.** **Aizliegts** veikt darbus uz sastatnēm un pastatnēm, kā arī to montāžu vai demontāžu negaisa, sniega un lietus laikā, kā arī, ja vēja ātrums ir 11m/s un vairāk.

4.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTĒJĀS SITUĀCIJĀS

- 4.1. Ja noticis nelaimes gadījums darbā, nekavējoties jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība, (pašpalīdzība) jāizsauc ātrā medicīniskā palīdzība (Tel. **113** vai **112**) un jāpaziņo darba devējam.
- 4.2. Jāpārtrauc darbs un notikuma vieta jāatstāj neskarta.
- 4.3. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā cietušais jāatbrīvo no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu vai pielietojot strāvu nevadošus materiālus pārvietot cietušo drošā vietā).
- 4.4. Ugunsgrēka gadījumā izsaukt ugunsdzēsējus (Tel. **112**), paziņot darba devējam un palīdzēt ugunsgrēka likvidēšanā savas kompetences ietvaros.
- 4.5. Nekavējoties pārtraukt darbu, atstāt darbu veikšanas vietu, ziņot darba devējam un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (riska) faktoriem, kuri atklāti, konstatēti darba laikā un var apdraudēt darbinieka un citu cilvēku dzīvību un veselību

5.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBU BEIDZOT

- 5.1. Sakārtot, notīrīt individuālos aizsardzības līdzekļus, aizsargapģērbu un novietot tos paredzētā vietā.
- 5.2. Sakārtot darba vietu. Materiālus, darba rīkus novietot to uzglabāšanas vietās.
- 5.3. Ziņot darba devējam par darba laikā konstatētajiem bojājumiem, nepilnībām u.c.